Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL NICHOLAS EMILIOU
prezentate la 1 august 2025 [1]

Cauza C-748/23 [Gekus] [i]

C. Limited
împotriva
M. S.

[cerere de decizie preliminară formulată de Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia)]

„Trimitere preliminară – Articolul 267 TFUE – Articolul 19 alineatul (1) TUE – Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Procedură de numire a unui judecător național – Independența și imparțialitatea judecătorilor – *Nemo iudex in causa sua*”

I. Introducere

1. Paternitatea cunoscutului adagiu latin „*nemo iudex in causa sua*” (nimeni nu este judecător în propriul său proces) îi este atribuită, în general, lui Edward Coke, avocat britanic de la începutul secolului al XVII-lea [2], care s-a inspirat în special dintr-un pasaj al *Corpus Juris Civilis* al împăratului Iustinian, care datează din anul 529 d. Hr. [3]. Originile străvechi ale acestui adagiu nu sunt deloc surprinzătoare, întrucât cerința de imparțialitate a judecătorilor reprezintă unul dintre pilonii fundamentali ai oricărui sistem judiciar [4].

2. Până în prezent, cerința de imparțialitate constituie unul dintre elementele esențiale ale „dreptului la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil” consacrate la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”) și ale „dreptului la un proces echitabil” prevăzut la articolul 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (denumită în continuare „CEDO”), ambele dispoziții făcând

[1] Limba originală: engleza.

[i] Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

[2] A se vedea, printre altele, Yale, D.E.C., „Iudex in propria causa: An historical excursus”, The Cambridge Law Journal, vol. 33, nr. 1, 1974, p. 80-96; și Neudorf, L., „Judicial independence: The Judge as a third party to the dispute”, *Oxford University Comparative Law Forum* 2, 2015.

[3] Codul 3.5.1: „*neminem sibi esse iudicem vel ius sibi dicere debere*” (nimeni nu se pronunță asupra propriei cauze sau nu interpretează legea pentru sine).

[4] A se vedea de asemenea Concluziile avocatei generale Ćapeta prezentate în cauza Vivacom Bulgaria (C-369/23, EU:C:2024:612, punctul 1).

referire la o „instanță judecătorească independentă și imparțială, constituită [în prealabil] prin lege”[5]. Această cerință este, de asemenea, enunțată în numeroase constituții naționale[6] și instrumente internaționale[7].

3. Importanța și sfera principiului imparțialității sunt evidențiate prin prezenta cerere de decizie preliminară, formulată de Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia). Prezenta cauză a apărut în contextul reformei sistemului judiciar polonez, care a început în anul 2017 și a făcut obiectul mai multor hotărâri ale Curții[8] și ale Curții Europene a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea EDO”)[9]. Aceste hotărâri au identificat o serie de deficiențe ale reformei de natură să submineze independența sistemului judiciar.

4. Aceste hotărâri au determinat legiuitorul polonez să introducă, în anul 2022, un mecanism specific – un test privind independența și imparțialitatea judecătorilor (denumit în continuare „testul de independență și imparțialitate”) – pentru a aborda astfel de probleme atunci când este necesar. Testul este aplicat de un complet de judecată specific, într-o etapă *ad hoc* a procedurii. Testul vizează, în esență, stabilirea aspectului dacă pretinsele neregularități în numirea judecătorilor ar fi putut avea un impact asupra legalității compunerii instanței naționale în cauzele în discuție. Întrebările adresate de Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) privesc compatibilitatea cu dreptul Uniunii a unei dispoziții naționale sau a unei practici judiciare privind punerea în aplicare a acestui test.

II. Dreptul național

5. Articolul 29 din ustawa o Sądzie Najwyższym (Legea privind Curtea Supremă) din 8 decembrie 2017[10], astfel cum a fost modificată prin ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Legea de modificare a Legii privind Curtea Supremă și a altor legi) din 9 iunie 2022[11] (denumită în continuare „Legea privind Curtea Supremă”), prevede:

„[…]

2. În cadrul activităților [Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)] sau ale organelor sale, nu este permisă repunerea în discuție a legitimității [instanțelor], a organelor constituționale ale statului sau a organelor de control și de protecție a dreptului.

5 Termenul „în prealabil” figurează doar la articolul 47 din cartă.

6 De exemplu, la articolul 30 alineatul (2) din Constituția Republicii Cipru.

7 De exemplu, la principiul 2 din Principiile de bază privind independența judecătorilor, adoptate la 6 septembrie 1985 de cel de al șaptelea Congres al Organizației Națiunilor Unite privind prevenirea criminalității și tratamentul infractorilor, desfășurat la Milano între 26 august și 6 septembrie 1985.

8 A se vedea, printre altele, Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:531), Hotărârea din 5 noiembrie 2019, Comisia/Polonia (Independența instanțelor de drept comun) (C-192/18, EU:C:2019:924), și Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. ș.a. (Independența Camerei disciplinare a Curții Supreme) (C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982).

9 A se vedea, printre altele, Curtea EDO, Hotărârea din 22 iulie 2021, Reczkowicz împotriva Poloniei (CE:ECHR:2021:0722JUD004344719), Hotărârea din 8 noiembrie 2021, Dolińska-Ficek și Ozimek împotriva Poloniei (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819), și Hotărârea din 15 martie 2022, Grzęda împotriva Poloniei (CE:ECHR:2022:0315JUD004357218).

10 Dz. U. din 2018, poziția 5.

11 Dz. U. din 2022, poziția 1259.

3. [Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)] sau un alt organ al puterii nu poate să constate și nici să aprecieze legalitatea numirii unui judecător sau a competenței de a exercita funcțiile jurisdicționale care decurge din aceasta.

4. Împrejurările care însoțesc numirea unui judecător al [Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)] nu pot constitui motivul exclusiv pentru a ataca o hotărâre pronunțată cu participarea acelui judecător sau pentru a pune la îndoială independența și imparțialitatea acestuia.

5. Este permis să se examineze respectarea cerințelor de independență și de imparțialitate de către un judecător al [Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)] sau de către un judecător detașat la [Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)], ținând seama de împrejurările care însoțesc numirea sa și de comportamentul său după numire, la cererea justițiabilului menționat la alineatul 7, dacă, în împrejurările unei anumite cauze, aceasta poate conduce la o încălcare a principiului independenței sau imparțialității care să afecteze soluționarea cauzei, ținând seama de situația justițiabilului și de natura cauzei.

6. O cerere de constatare a respectării cerințelor prevăzute la alineatul 5 poate fi formulată împotriva unui judecător al [Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)] sau împotriva unui judecător detașat la această instanță desemnat în cadrul unui complet de judecată care examinează:

1) o acțiune;

[…]

7. Orice parte la procedura în fața [Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)] în cazurile prevăzute la alineatul 6 are dreptul de a depune o astfel de cerere.

[…]

15. [Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)] examinează cererea în camera de consiliu, în complet de 5 judecători desemnați prin tragere la sorți dintre toți judecătorii [Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)], după audierea judecătorului vizat de cerere, cu excepția cazului în care audierea este imposibilă sau foarte dificilă. Audierea se poate desfășura în scris. Judecătorul vizat de cerere este exclus de la tragerea la sorți.

[…]

21. Ordonanța dată ca urmare a examinării cererii poate fi atacată la [Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)] în complet de șapte judecători, desemnați prin tragere la sorți dintre toți judecătorii [Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)]. Judecătorul vizat de decizie și judecătorul care a participat la pronunțarea ordonanței atacate sunt excluși de la tragerea la sorți.”

III. Situația de fapt, procedura principală și întrebările preliminare

6. Litigiul principal se desfășoară între C. Limited, o societate cu sediul în Irlanda (denumită în continuare „reclamanta”), și o persoană fizică irlandeză, M.S. (denumit în continuare „pârâtul”). Acesta privește obligațiile părților și răspunderea acestora pentru anumite acțiuni desfășurate de ele pe teritoriul Poloniei.

7. La data de 10 iunie 2021, Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia, Polonia) a obligat pârâtul la plata unei sume către reclamantă.

8. La data de 29 iulie 2021, pârâtul a solicitat High Court (Înalta Curte, Irlanda), în temeiul articolului 46 coroborat cu articolul 45 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială [12], să refuze recunoașterea și executarea hotărârii pronunțate de Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia). El a susținut că dreptul său la o instanță judecătorească instituită prin lege a fost încălcat ca urmare a prezenței, în completul de judecată care a pronunțat hotărârea respectivă, a unui judecător detașat în mod nelegal de către Minister Sprawiedliwosci (ministrul justiției, Polonia).

9. În același timp, pârâtul a formulat recurs în fața Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) împotriva hotărârii Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia). Un complet de trei judecători, printre care judecătorul JG, a fost desemnat pentru soluționarea recursului.

10. La 27 septembrie 2023, reclamanta a depus o cerere de aplicare a testului de independență și imparțialitate în privința judecătorului JG, în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 29 din Legea privind Curtea Supremă. În această privință, reclamanta a invocat împrejurările în care a avut loc, în special, numirea acestuia. Potrivit celor susținute de reclamantă, judecătorul JG a fost numit în funcția de judecător la Izba Cywilna Sądu Najwyższego (Secția civilă a Curții Supreme) pe baza unei decizii a Krajowa Rada Sądownictwa (Consiliul Național al Magistraturii, Polonia, denumit în continuare „KRS”). Cu toate acestea, ca urmare a noii componențe a KRS, punerea în aplicare a deciziei respective a fost suspendată prin ordonanța Naczelny Sąd Administracyjny (Curtea Administrativă Supremă, Polonia). În cele din urmă, instanța menționată a anulat decizia. În plus, reclamanta a invocat și comportamentul judecătorului JG ulterior numirii sale în funcția de judecător.

11. Un complet de cinci judecători ai Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) a fost desemnat prin tragere la sorți pentru a examina cererea referitoare la testul de independență și imparțialitate. Acest complet include doi judecători ai Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) numiți înainte de anul 2018 și trei judecători numiți la propunerea KRS în noua sa componență.

12. Cu ocazia examinării formale a admisibilității cererii respective, instanța de trimitere, în complet de judecător unic, și anume judecătorul raportor, care este de asemenea președintele respectivului complet de cinci judecători, a exprimat îndoieli cu privire la modul în care articolul 29 alineatul (5) din Legea privind Curtea Supremă ar trebui interpretat și aplicat pentru a asigura compatibilitatea sa cu articolul 19 alineatul (1) TUE și cu articolul 47 din cartă.

13. În special, instanța de trimitere exprimă îndoieli cu privire la aspectul dacă cerința unei instanțe independente și imparțiale, constituită prin lege, este îndeplinită de trei membri ai completului de cinci judecători care au fost trași la sorți pentru a examina cererea reclamantei, în măsura în care aceștia s-ar afla într-o situație foarte similară cu cea a judecătorului vizat de cerere, ca urmare a modului în care au fost numiți.

[12] JO 2012, L 351, p. 1.

14. În aceste condiții, Sąd Najwyższy (Curtea Supremă), în complet de judecător unic, a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, citit în lumina articolului 47 din [cartă], trebuie interpretat în sensul că împrejurările numirii unui judecător pot indica în sine neîndeplinirea de către acesta a cerințelor de independență și imparțialitate în cazul în care conduc la constituirea unei instanțe care încalcă dreptul justițiabilului la o instanță sau, cu titlu subsidiar, în sensul că neîndeplinirea acestor cerințe este determinată de acceptarea pasivă (prin exercitarea atribuțiilor jurisdicționale) de către un judecător a neregularităților care afectează procedura sa de numire în funcție, care au condus la constituirea unei instanțe care încalcă dreptul unei persoane la o instanță?

2) Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, citit în lumina articolului 47 din [cartă], trebuie interpretat în sensul că, într-o cauză referitoare la așa-numitul test de imparțialitate a unui judecător al Sąd Najwyższy (Curtea Supremă), nu se pot pronunța judecători a căror participare încalcă dreptul justițiabilului la o instanță, având în vedere numirea lor în funcția de judecător al Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) la propunerea Krajowa Rada Sądownictwa (Consiliul Național al Magistraturii) constituit în conformitate cu procedura prevăzută de dispozițiile ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Legea din 8 decembrie 2017 de modificare a Legii privind Consiliul Național al Magistraturii și a altor legi)?

3) În cazul unui răspuns afirmativ la a doua întrebare, articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, citit în lumina articolului 47 din [cartă], trebuie interpretat în sensul că Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) este obligată să stabilească compunerea completului de judecată într-o cauză referitoare la așa-numitul test de imparțialitate fără participarea unor astfel de judecători și, în ultimă instanță, să lase neaplicată dispoziția națională care prevede un complet de cinci judecători în asemenea cauze și să judece cererea fără participarea unor astfel de judecători, într-o altă compunere prevăzută de dreptul național?”

15. În prezenta procedură au depus observații scrise reclamanta, pârâtul, guvernele neerlandez, belgian și polonez, precum și Comisia Europeană. Pârâtul, guvernul polonez și Comisia au prezentat și observații orale în ședința din 4 iunie 2025.

IV. Analiză

16. În secțiunile de mai jos, vom examina mai întâi admisibilitatea întrebărilor (A) și apoi temeinicia acestora (B). În conformitate cu solicitarea Curții, analiza noastră se va concentra însă în principal pe două aspecte: (i) admisibilitatea celei de a doua și a celei de a treia întrebări preliminare și (ii) temeinicia celei de a doua întrebări.

A. Cu privire la admisibilitate

17. Cu titlu introductiv, amintim că, potrivit unei jurisprudențe constante, în principiu, instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează

Curții [13].

18. Rezultă că întrebările privind dreptul Uniunii beneficiază de o prezumție de pertinență: Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate [14]. În special, Curtea a amintit că procedura preliminară presupune printre altele ca un litigiu să fie efectiv pendinte în fața instanțelor naționale, acestea fiind chemate să adopte în cadrul său o decizie susceptibilă să ia în considerare hotărârea preliminară [15].

19. În lumina acestei jurisprudențe vom examina în continuare admisibilitatea celor trei întrebări preliminare adresate în prezenta cauză.

20. Reclamanta a formulat o obiecție cu privire la admisibilitatea *primei întrebări*, considerând că un răspuns la această întrebare nu este pertinent pentru examinarea cererii sale privind testul de independență și imparțialitate. Ea subliniază că cererea sa nu se întemeiază exclusiv pe împrejurările numirii judiciare a judecătorului în cauză, ci și pe alte elemente, cum ar fi comportamentul acestuia după numire.

21. Această obiecție nu ne convinge. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență Curții să stabilească dacă articolul 19 alineatul (1) TUE, citit în lumina articolului 47 din cartă, trebuie interpretat în sensul că împrejurările numirii unui judecător pot indica în sine neîndeplinirea de către acesta a cerințelor de independență și imparțialitate prevăzute de aceste dispoziții.

22. În cazul în care Curtea ar oferi un răspuns afirmativ la această întrebare, instanța de trimitere ar putea, în cazul în care sunt îndeplinite condițiile relevante, să admită cererea reclamantei fără a fi nevoie să examineze dacă celelalte elemente invocate de ea prezintă o anumită importanță. Prin urmare, prima întrebare preliminară pare pertinentă pentru soluționarea litigiului pendinte în fața instanței de trimitere.

23. În ședință, părțile au discutat de asemenea cu privire la admisibilitatea *celei de a doua și a celei de a treia întrebări* preliminare. Problema principală pe care au abordat-o a fost dacă instanța de trimitere ar putea lua în considerare răspunsurile furnizate de Curte. Astfel, anumite îndoieli în această privință ar putea decurge din faptul că instanța de trimitere este, în speță, un complet de judecător unic, și anume judecătorul raportor, care este de asemenea președintele unui complet de cinci judecători competent să examineze cererea formulată de reclamantă. În plus, Legea privind Curtea Supremă nu include norme specifice privind abținerea și recuzarea judecătorilor care, în urma tragerii la sorți, sunt aleși să facă parte din completul de judecată care examinează cererea privind testul de independență și imparțialitate. În esență, problema pe care s-a axat discuția a fost dacă instanța de trimitere ar fi în măsură să remedieze orice posibilă problemă pe care Curtea ar identifica-o cu ocazia examinării întrebărilor preliminare.

[13] A se vedea în acest sens Hotărârea din 25 februarie 2025, Sąd Rejonowy w Białymstoku și Adoreikė (C-146/23 și C-374/23, EU:C:2025:109, punctul 37 și jurisprudența citată).

[14] *Ibidem.*

[15] A se vedea în acest sens Hotărârea din 9 ianuarie 2024, G. ș.a. (Numirea judecătorilor la instanțele de drept comun din Polonia) (C-181/21 și C-269/21, EU:C:2024:1, punctul 64 și jurisprudența citată) (denumită în continuare „Hotărârea G. ș.a.”).

24. În această privință, toate părțile care au intervenit în ședință au pledat în favoarea admisibilității celei de a doua și a celei de a treia întrebări. În special, acestea au subliniat că normele și principiile de drept național care impun respectarea dreptului la un proces echitabil se aplică în orice etapă a procedurii naționale, inclusiv în etapa preliminară și incidentală în discuție în litigiul principal. În lipsa unor dispoziții specifice care să permită instanței de trimitere să remedieze orice posibilă încălcare a acestui drept, această instanță ar putea și ar trebui, în opinia părților menționate, să recurgă la principiile generale și la normele dreptului național. Aceste principii și norme, *a fortiori* atunci când sunt interpretate în lumina articolului 19 alineatul (1) TUE și a articolului 47 din cartă, precum și a articolului 6 paragraful 1 din CEDO, ar conduce la excluderea din complet a oricărui judecător a cărui independență sau imparțialitate ar putea fi pusă la îndoială în percepția publicului.

25. Achiesăm la opinia potrivit căreia a doua și a treia întrebare sunt admisibile.

26. În acest stadiu, amintim că, astfel cum a arătat Curtea în mod constant, între litigiul menționat și dispozițiile de drept al Uniunii a căror interpretare este solicitată trebuie să existe o *legătură* astfel încât această interpretare să răspundă unei nevoi obiective pentru hotărârea pe care instanța de trimitere trebuie să o pronunțe [16].

27. Deși problema ridicată de instanța de trimitere nu privește o anumită dispoziție de drept material al Uniunii care ar putea fi aplicabilă în relația dintre reclamantă și pârât, există un element de legătură evident între dispozițiile dreptului Uniunii la care se referă întrebările preliminare și litigiul principal [17]. Nu se contestă existența unui litigiu pendinte în prezent în fața instanței de trimitere, în care a apărut *in limine litis* o problemă reală de natură procedurală privind compunerea corespunzătoare a instanței respective pentru a soluționa o cerere concretă formulată de una dintre părți.

28. Curtea a acceptat în mod constant să răspundă la întrebările adresate în aceste împrejurări, în măsura în care interpretarea dreptului Uniunii solicitată de instanța de trimitere poate contribui la soluționarea problemelor procedurale cu care se confruntă instanța respectivă, înainte de a se putea pronunța asupra fondului litigiului [18].

29. Această abordare este cu atât mai adecvată în speță cu cât cererea reclamantei pe care instanța de trimitere trebuie să o examineze privește independența sau imparțialitatea unui judecător care va soluționa cauza în faza de recurs. În practică, refuzul de a furniza un răspuns cu privire la a doua și la a treia întrebare preliminară ar însemna că instanța de trimitere ar trebui să analizeze o eventuală problemă privind independența sau imparțialitatea unui anumit complet de judecată, deși ea însăși ar putea fi afectată de aceeași problemă. Ar fi paradoxală o astfel de abordare a Curții.

[16] A se vedea în această privință Hotărârea din 26 martie 2020, Miasto Łowicz și Prokurator Generalny (C-558/18 și C-563/18, EU:C:2020:234, punctul 48 și jurisprudența citată) (denumită în continuare „Hotărârea Miasto Łowicz”).

[17] Cu privire la acest aspect, a se vedea Hotărârea Miasto Łowicz, punctele 49-52.

[18] A se vedea, de exemplu, Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. ș.a. (Independența Camerei Disciplinare a Curții Supreme) (C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, punctele 99 și 100), Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Ż. (Camera de control extraordinar și cauze publice a Curții Supreme – Numire) (C-487/19, EU:C:2021:798, punctele 93 și 94), și Hotărârea din 16 noiembrie 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ș.a. (C-748/19-C-754/19, EU:C:2021:931, punctele 48 și 49) (denumită în continuare „Hotărârea Prokuratura Rejonowa”).

30. Prezenta cauză este astfel diferită de cea în care instanțele naționale au adresat o cerere de decizie preliminară în cauze pe care erau în mod vădit necompetente să le soluționeze [19], cauze care nu mai erau pe rolul lor sau cauze care au rămas fără obiect [20]. De asemenea, prezenta cauză trebuie distinsă de cele în care Curtea a constatat că întrebările preliminare priveau aspecte deja soluționate în mod definitiv sau vizau o etapă a procedurii care fusese încheiată în mod definitiv [21]. În același sens, prezenta cauză este diferită de cele în care întrebările adresate priveau dispoziții de drept al Uniunii care nu erau aplicabile în litigiul principal, deși erau relevante în cadrul unor proceduri judiciare similare pendinte la acel moment [22] sau în cadrul unor proceduri judiciare viitoare ipotetice legate de procedura principală [23].

31. La un nivel mai general, prezenta cauză nu este una în care o instanță națională face uz de oportunitatea oferită de o cauză – în care, în principiu, nu se ridică nicio problemă reală de drept al Uniunii – de a adresa Curții întrebări cu privire la aspecte ale sistemului jurisdicțional național de natură generală sau structurală. Problemele ridicate de instanța de trimitere sunt pe deplin pertinente pentru prezenta cauză și ar putea determina soarta litigiului, care are apoi un impact direct asupra procedurii de recunoaștere și executare inițiate în Irlanda în temeiul Regulamentului nr. 1215/2012. Acesta din urmă este, de asemenea, un element care nu poate fi ignorat [24].

32. Această constatare legată de pertinență nu poate fi repusă în discuție de argumentele discutate în ședință.

33. În primul rând, împrejurarea că instanța de trimitere este, în speță, un complet de judecător unic, și anume judecătorul raportor, care este de asemenea președinte al completului de cinci judecători însărcinat să examineze cererea reclamantei, este lipsită de pertinență. În Hotărârea Prokuratura Rejonowa, Curtea s-a confruntat cu o situație foarte similară și nu a considerat că acest aspect se opune admisibilității cererii de decizie preliminară [25].

34. În mod evident, admisibilitatea cererii de decizie preliminară în astfel de cauze este condiționată de trimiterea de către completul de judecată a unei cereri de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE în calitate de „instanță dintr-un stat membru”. Unul sau mai mulți judecători, acționând individual sau împreună, nu au această calitate. Acestora trebuie să li se încredințeze în mod formal sarcina de a soluționa un anumit litigiu, care este pendinte la momentul respectiv și asupra căruia au competența de a se pronunța. Prin urmare, un judecător unic poate să fie sau poate nu să fie o „instanță” în sensul articolului 267 TFUE, în funcție de împrejurările cauzei și de normele naționale relevante.

[19] A se vedea, de exemplu, Ordonanța din 6 septembrie 2018, Di Girolamo (C-472/17, EU:C:2018:684), și Ordonanța din 17 decembrie 2019, Di Girolamo (C-618/18, EU:C:2019:1090).

[20] A se vedea, printre altele, Hotărârea din 12 martie 1998, Djabali (C-314/96, EU:C:1998:104, punctele 21 și 22).

[21] A se vedea în special Hotărârea G. ș.a., punctele 74-80.

[22] A se vedea, de exemplu, Ordonanța din 5 iunie 2014, Antonio Gramsci Shipping ș.a. (C-350/13, EU:C:2014:1516, punctele 11 și 12), și Ordonanța din 10 februarie 2015, Liivimaa Lihaveis (C-175/13, EU:C:2015:80, punctul 20).

[23] A se vedea, de exemplu, Ordonanța din 16 mai 1994, Monin Automobiles (C-428/93, EU:C:1994:192, punctele 12-15), și Hotărârea Prokuratura Rejonowa, punctele 93 și 94.

[24] A se vedea în acest sens Hotărârea Miasto Łowicz, punctul 49 și jurisprudența citată.

[25] A se vedea punctele 40-50 din Hotărârea Prokuratura Rejonowa. A se vedea de asemenea în detaliu Concluziile avocatului general Bobek prezentate în aceleași cauze (EU:C:2021:403, punctele 48-66 și 73-129, denumite în continuare „Concluziile prezentate în cauzele Prokuratura Rejonowa”).

35. Acest lucru a fost confirmat recent în Hotărârea G. ș.a.: simplul fapt că un judecător individual acționa în calitate de judecător raportor într-o cauză nu implica faptul că acesta avea, acționând singur, competența de a adresa Curții o cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE. Astfel cum a constatat Curtea, judecătorul respectiv nu putea, „să ia singur în considerare eventualele răspunsuri ale Curții la întrebările sale preliminare” [26].

36. Situația din prezenta cauză este însă diferită de cea în discuție în cauza G. ș.a. Președintele completului de judecată competent în cauză este cel care, în cadrul unei etape preliminare a procedurii, solicită Curții să se pronunțe cu privire la o problemă care a apărut în *limine litis* și care ar putea afecta stabilirea corectă a completului de judecată și, în consecință, legalitatea activităților sale viitoare. Astfel, după cum înțelegem, instanța de trimitere se află în prezent în etapa procedurii în care se examinează numai admisibilitatea cererii reclamantei vizând utilizarea mecanismului de independență și imparțialitate.

37. În Concluziile prezentate în cauzele Prokuratura Rejonowa, avocatul general Bobek a subliniat că, în general, președinții organelor jurisdicționale și, în ceea ce privește procedurile specifice, președinții camerelor sau ai completelor de judecată nu doar dispun de puteri suplimentare, ci au și responsabilități suplimentare. În special, aceștia trebuie să supervizeze procedura și deliberările interne ale completului pe care îl prezidează. Prin urmare, el a considerat ca fiind rezonabil ca un președinte de complet să aprecieze că are obligația de a se asigura, cu titlu preliminar, de compunerea corectă a completului [27].

38. Întrebat în ședință dacă aceste considerații sunt aplicabile în ceea ce privește procedurile naționale precum cea în discuție, guvernul polonez a răspuns afirmativ. Acest guvern a confirmat, de asemenea, că, potrivit dreptului național, președintele completului de judecată ar putea adopta diferite măsuri pentru a evita o compunere nelegală a completului pe care trebuie să îl prezideze. De exemplu, el ar putea solicita președintelui Curții Supreme să efectueze o nouă tragere la sorți pentru a înlocui judecătorii care nu pot face parte din completul de judecată.

39. Ajungem astfel la următorul aspect.

40. Nici această constatare legată de pertinență nu poate fi repusă în discuție de împrejurarea că nicio dispoziție a dreptului național (sau practică judiciară națională) nu permite în mod expres instanței de trimitere să ia măsuri care să vizeze remedierea unei posibile situații de incompatibilitate între normele procedurale naționale relevante și dreptul Uniunii, care ar putea fi constatată de Curte în cadrul hotărârii sale.

41. Admisibilitatea întrebărilor adresate în temeiul articolului 267 TFUE a fost întotdeauna apreciată de Curte independent de căile disponibile în dreptul național pentru a remedia eventuala incompatibilitate între dreptul național și dreptul Uniunii [28]. Potrivit unei jurisprudențe constante, „este incompatibilă cu cerințele inerente însești naturii dreptului [Uniunii] orice dispoziție dintr-o ordine juridică națională sau orice practică legislativă, administrativă sau judiciară ce ar avea ca efect diminuarea eficienței dreptului [Uniunii] prin faptul de a nega instanței competente să aplice acest drept prerogativa de a face, chiar în momentul acestei

[26] Punctele 69-72 din Hotărârea G. ș.a.

[27] Concluziile prezentate în cauzele conexate Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ș.a. (C-748/19-C-754/19, EU:C:2021:403, punctele 63-66).

[28] A se vedea Concluziile prezentate în cauzele Prokuratura Rejonowa, punctul 90.

aplicări, tot ceea ce este necesar pentru a înlătura dispozițiile legislative naționale care ar constitui eventual un obstacol în calea eficienței depline a normelor direct aplicabile ale dreptului Uniunii” [29].

42. Astfel, cea de a treia întrebare preliminară privește tocmai acest aspect. Pe scurt, instanța de trimitere întreabă Curtea ce ar trebui să facă pentru a remedia o posibilă situație de incompatibilitate între dispozițiile articolului 29 din Legea privind Curtea Supremă și articolul 19 alineatul (1) TUE. Argumentele referitoare la o presupusă incapacitate a instanței de trimitere, în stadiul actual al dreptului național, de a adopta măsuri corective privesc, așadar, efectele care pot decurge din dispozițiile dreptului Uniunii la care se referă a treia întrebare preliminară, în special în lumina principiului supremației dreptului Uniunii. Asemenea argumente privesc în mod clar fondul întrebării adresate și, prin urmare, nu pot conduce la o inadmisibilitate a acesteia [30].

43. În acest context, adăugăm că, în ședință, guvernul polonez a subliniat de asemenea că, *de iure*, nimic nu împiedică o parte să solicite recuzarea unuia sau mai multor judecători ai completului în cauză, ceea ce ar declanșa procedura pertinentă pentru soluționarea cererii respective. În plus, presupunem că normele naționale privind abținerea sunt, de asemenea, pe deplin aplicabile în acest stadiu al procedurii. Acest lucru ar trebui să determine orice judecător, care, având în vedere hotărârea Curții în prezenta cauză, s-ar putea considera vizat de o problemă de imparțialitate, să se abțină în mod voluntar de la a face parte din completul de judecată.

44. În concluzie, nu identificăm în dosar elemente de natură să răstoarne prezumția de pertinență menționată la punctul 18 de mai sus. În consecință, considerăm că a doua și a treia întrebare preliminară sunt de asemenea admisibile.

B. Cu privire la fond

1. Prima întrebare

45. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență Curții să stabilească dacă articolul 19 alineatul (1) TUE coroborat cu articolul 47 din cartă trebuie interpretat în sensul că împrejurările referitoare la numirea unui judecător pot, prin ele însele, să indice că un judecător nu îndeplinește cerințele de independență și imparțialitate, conducând astfel la o încălcare a dreptului la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe judecătorești constituite în prealabil prin lege.

46. Instanța de trimitere arată că, la nivel național, în cadrul Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) există două linii jurisprudențiale în ceea ce privește admisibilitatea cererii de efectuare a testului de independență și imparțialitate. Potrivit unei interpretări a dispozițiilor naționale în discuție (și anume articolul 29 din Legea privind Curtea Supremă), în cadrul unei cereri de efectuare a unui astfel de test trebuie nu numai indicate (și dovedite) împrejurările nelegale în care a fost numit un judecător, ci și evaluat comportamentul acestuia după numire, precum și impactul încălcării cerințelor de independență și imparțialitate asupra soluționării cauzei concrete. Potrivit unei alte

[29] A se vedea, de exemplu, Hotărârea din 9 martie 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49, punctele 22 și 23), și Hotărârea din 8 septembrie 2010, Winner Wetten (C-409/06, EU:C:2010:503, punctele 56 și 57).

[30] A se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Ż. (Camera de control extraordinar și cauze publice a Curții Supreme – Numire) (C-487/19, EU:C:2021:798, punctul 90 și jurisprudența citată).

interpretări a dispoziției naționale, împrejurările referitoare la numirea unui judecător pot fi suficiente ele însele pentru a pune la îndoială imparțialitatea sau independența unui judecător, astfel încât reclamanta nu este obligată să invoce elemente suplimentare în acest scop.

47. Considerăm că un răspuns la problema ridicată de instanța de trimitere poate fi găsit în jurisprudența Curții.

48. În Hotărârea Simpson, Curtea a constatat că o neregularitate în numirea judecătorilor poate implica, în sine, o încălcare a dreptului la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege. Aceasta este situația atunci când „această neregularitate este de o asemenea natură și gravitate încât creează un risc real ca alte ramuri ale puterii, în special executivul, să poată exercita o putere discreționară nejustificată care să pună în pericol integritatea rezultatului la care conduce procesul de numire și să semene astfel o îndoială legitimă, în percepția justițiabililor, în ceea ce privește independența și imparțialitatea judecătorului sau a judecătorilor avuți în vedere, cum este cazul atunci când sunt implicate norme fundamentale care fac parte integrantă din instituirea și din funcționarea acestui sistem judiciar” [31].

49. În Hotărârea Ástráðsson, Marea Cameră a Curții EDO a ajuns la concluzii foarte similare. Aceasta a aplicat un test în trei etape pentru a stabili dacă o numire nelegală a unui judecător conduce, în sine, la o încălcare a dreptului la o „instanță instituită de lege”, prevăzut la articolul 6 paragraful 1 din CEDO. În esență, Curtea EDO a verificat dacă: (i) a existat o încălcare vădită a normelor interne privind numirea judecătorilor, (ii) încălcarea viza o normă de importanță fundamentală pentru numirea judecătorilor și (iii) încălcarea a fost examinată și remediată în mod efectiv de instanțele interne. În special, Curtea EDO a subliniat necesitatea de a examina încălcarea „în lumina obiectului și a scopului cerinței privind «instanța instituită de lege», și anume de a asigura capacitatea sistemului judiciar de a-și îndeplini atribuțiile fără ingerințe nejustificate și, prin urmare, de a proteja statul de drept și separația puterilor”. În consecință, Curtea EDO a statuat că „încălcările de natură pur tehnică care nu au nicio incidență asupra legitimității procesului de numire trebuie considerate ca fiind sub pragul relevant” [32].

50. Principiile de mai sus au fost confirmate în mod constant în jurisprudența ulterioară a Curții [33] și au fost aplicate în mod concret în cauza Krajowa Rada Sądownictwa. În cauza respectivă, Curtea a declarat inadmisibilă o cerere de decizie preliminară introdusă de Sąd Najwyższy (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych) [Curtea Supremă (Camera de control extraordinar și cauze publice), Polonia]. Curtea a statuat că, având în vedere *modalitățile care au stat la baza numirii judecătorilor care îl compun*, completul de judecată în cauză nu avea calitatea de instanță independentă și imparțială, constituită în prealabil prin lege, astfel încât nu constituia o „instanță” în sensul articolului 267 TFUE [34].

51. În acest context, poate fi util să amintim că, în jurisprudența sa, Curtea a subliniat în mod constant importanța procedurii de numire a judecătorilor. Curtea a precizat că, având în vedere consecințele fundamentale pe care acest proces le implică pentru buna funcționare și pentru

[31] Hotărârea din 26 martie 2020, Reexaminare Simpson/Consiliul și HG/Comisia (C-542/18 RX-II și C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punctul 75).

[32] Hotărârea din 1 decembrie 2020, Guðmundur Andri Ástráðsson împotriva Islandei (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, punctele 244-252).

[33] A se vedea în special Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Ż. (Camera de control extraordinar și cauze publice a Curții Supreme- Numire) (C-487/19, EU:C:2021:798, punctul 130), și Hotărârea din 29 martie 2022, Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235, punctul 122).

[34] Hotărârea din 21 decembrie 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (Menținerea în funcție a unui judecător) (C-718/21, EU:C:2023:1015, punctele 30-78).

legitimitatea puterii judecătorești într-un stat democratic guvernat de supremația legii, un asemenea proces constituie în mod necesar un element inerent noțiunii de „instanță judecătorească constituită prin lege” [35].

52. Având în vedere cele de mai sus, considerăm că anumite deficiențe ale procedurii de numire a judecătorilor pot indica în sine neîndeplinirea de către judecătorii în cauză a cerințelor de independență și imparțialitate. În astfel de cazuri, partea care invocă o problemă în această privință nu poate fi obligată să prezinte elemente suplimentare pentru a confirma deficiența respectivă. În această privință, observăm că toate părțile care au prezentat observații în prezenta procedură sunt – cu oarecare diferențe de nuanță – de acord cu această concluzie.

53. Cu toate acestea, în ședință, Comisia a părut să își schimbe oarecum poziția pe care a adoptat-o în observațiile sale scrise. În această privință, ea a subliniat importanța examinării impactului pe care o numire nelegală îl poate avea asupra unui anumit litigiu, făcând trimitere la hotărârile Curții pronunțate în cauzele Openbaar Ministerie, indicate în nota de subsol 37 din prezentele concluzii. Ar trebui amintit că aceste cauze au privit executarea unui mandat european de arestare (denumit în continuare „MEA”) în temeiul Deciziei-cadru 2002/584/JAI [36]. În hotărârile sale, Curtea a constatat în esență că, atunci când o autoritate judiciară de executare dispune de dovezi ale unor deficiențe sistemice sau generalizate în ceea ce privește independența puterii judecătorești din statul membru emitent, inclusiv în ceea ce privește procedura de numire a membrilor sistemului judiciar, aceasta poate refuza executarea numai dacă constată că, în împrejurările specifice ale cauzei, există motive serioase și temeinice de a crede că astfel de deficiențe pot conduce la un risc real de încălcare a dreptului persoanei în cauză la un proces echitabil în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege [37].

54. Întâmpinăm dificultăți în a înțelege pe ce bază Comisia trasează o paralelă cu prezenta cauză.

55. Testul în două etape a fost conceput inițial în situații care implicau protecția persoanelor susceptibile de a fi expuse unei încălcări a interdicției absolute a tratamentelor inumane sau degradante [38] și apoi a fost extins la situații în care dreptul fundamental la o cale de atac efectivă și la un proces echitabil era susceptibil de a fi amenințat [39]. Acest test a fost dezvoltat și aplicat într-un domeniu de drept bine definit, armonizat la nivelul Uniunii. Prin această jurisprudență, Curtea a introdus, pe cale jurisprudențială, un motiv nescris pentru refuzarea cu titlu excepțional a executării unui MEA [40].

56. Cu toate acestea, astfel cum a precizat Curtea în Hotărârile Openbaar Ministerie, o autoritate judiciară de executare care dispune de elemente care dovedesc existența unor deficiențe sistemice sau generalizate privind independența puterii judecătorești din statul membru emitent nu poate contesta calitatea de „autoritate judiciară emitentă”, în sensul Deciziei-cadru 2002/584, în privința *oricărui judecător și a oricărei instanțe din acest stat membru* care acționează, prin natura

35 *Ibidem*, punctul 60 și jurisprudența citată.

36 Decizia-cadru a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (JO 2002, L 190, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 3), cu modificările ulterioare.

37 Hotărârea din 17 decembrie 2020, Openbaar Ministerie (Independența autorității judiciare emitente) (C-354/20 PPU și C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033), și Hotărârea din 22 februarie 2022, Openbaar Ministerie (Instanță constituită prin lege în statul membru emitent) (C-562/21 PPU și C-563/21 PPU, EU:C:2022:100).

38 A se vedea în special Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru (C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198).

39 A se vedea Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

40 A se vedea în această privință Concluziile noastre prezentate în cauza M.D. (C-819/21, EU:C:2023:386, punctele 30-34).

sa, în deplină independență față de puterea executivă. Astfel, existența unor asemenea deficiențe nu are în mod necesar un impact asupra oricărei decizii pe care instanțele statului membru respectiv pot să o adopte în fiecare caz particular. O interpretare contrară ar echivala, astfel cum a explicat Curtea, cu extinderea limitărilor care pot fi aduse principiilor încrederii și recunoașterii reciproce dincolo de „situațiile excepționale”, conducând la o excludere generalizată a aplicării acestor principii pentru un întreg stat membru. Acest lucru ar aduce în special atingere realizării obiectivului Deciziei-cadru 2002/584 și ar repune în discuție principiile încrederii reciproce și recunoașterii reciproce care stau la baza acestei decizii-cadru [41].

57. Astfel, este evident că, în situații precum cele în discuție în cauzele Openbaar Ministerie, deficiența sistemică a sistemului judiciar al unui anumit stat membru *poate să aibă sau poate să nu* aibă repercusiuni asupra modului de soluționare a litigiului principal. În schimb, în speță, aceste repercusiuni pot fi inerente situației examinate de instanța de trimitere. Astfel cum se va explica în secțiunea următoare a prezentelor concluzii, este posibil ca unii judecători care fac parte din completul de judecată să trebuiască să se pronunțe cu privire la o chestiune de drept în privința căreia ar putea avea un interes personal, întrucât hotărârea lor le-ar putea afecta propria situație juridică. Astfel, chiar dacă ar trebui să aplicăm logica care stă la baza Hotărârilor Openbaar Ministerie, riscul unui eventual impact negativ al pretinsei lipse de imparțialitate a judecătorilor în cauză în privința unor controverse precum cea în discuție în litigiul principal este *in re ipsa*.

58. Având în vedere cele de mai sus, în opinia noastră, răspunsul la prima întrebare trebuie să fie acela că articolul 19 alineatul (1) TUE coroborat cu articolul 47 din cartă trebuie interpretat în sensul că împrejurările numirii unui judecător pot indica în sine neîndeplinirea de către acesta a cerințelor de independență și imparțialitate în cazul în care implică o neregularitate de asemenea natură și gravitate încât dă naștere unei îndoieli legitime în percepția justițiabililor în ceea ce privește independența și imparțialitatea judecătorului în cauză.

2. A doua întrebare

59. Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență Curții să stabilească dacă articolul 19 alineatul (1) TUE, citit în lumina articolului 47 din cartă, trebuie interpretat în sensul că se opune ca examinarea aspectului dacă un judecător național îndeplinește cerința de independență și imparțialitate să fie efectuată de un complet de judecată din care fac parte judecători care, ca urmare a modului în care au fost numiți, se pot afla într-o situație similară celei a judecătorului avut în vedere.

60. Considerăm că răspunsul la această întrebare trebuie să fie afirmativ.

61. Subliniem de la bun început, deși este un aspect bine cunoscut, că – în conformitate cu articolul 19 alineatul (1) TUE și cu articolul 47 din cartă – *orice* complet de judecată care are competențe în domenii reglementate de dreptul Uniunii, acționând în *orice* stadiu al procedurii, în *orice* litigiu, trebuie să îndeplinească cerința de independență a judecătorilor.

[41] A se vedea în acest sens Hotărârea din 17 decembrie 2020, Openbaar Ministerie (Independența autorității judiciare emitente) (C-354/20 PPU și C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, punctele 41-43), și Hotărârea din 22 februarie 2022, Openbaar Ministerie (Instanță constituită prin lege în statul membru emitent) (C-562/21 PPU și C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, punctele 63 și 82-102).

62. Curtea a afirmat în mod constant că articolul 19 TUE concretizează valoarea statului de drept prevăzută la articolul 2 TUE [42]. Curtea a arătat că dreptul la un control jurisdicțional efectiv exercitat de o instanță independentă, consacrat în prezent la articolul 47 din cartă, este „[inerent] unui stat de drept” [43]. La rândul lor, garanțiile privind accesul la o instanță judecătorească independentă și imparțială reprezintă piatra de temelie a dreptului la un proces echitabil [44].

63. Potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea de „independență a judecătorilor” din dreptul Uniunii cuprinde două aspecte. Primul aspect, de ordin extern, impune ca instanța în cauză să își exercite funcțiile în mod complet autonom, fără a fi supusă vreunei legături ierarhice sau de subordonare și fără să primească dispoziții sau instrucțiuni, indiferent de originea lor, fiind astfel protejată împotriva intervențiilor sau a presiunilor externe susceptibile să aducă atingere independenței de judecată a membrilor săi și să influențeze deciziile acestora [45].

64. Al doilea aspect – care este cel relevant în prezenta procedură – este de ordin intern și este legat de noțiunea de „imparțialitate”. Aceasta vizează echidistanța față de părțile în litigiu și de interesele fiecăreia dintre ele din perspectiva obiectului acestuia. Aspectul menționat impune respectarea obiectivității și lipsa oricărui interes în soluționarea litigiului în afara strictei aplicări a normei de drept [46].

65. Astfel cum a subliniat avocatul general Ruiz-Jarabo Colomer în Concluziile prezentate în cauza De Coster, imparțialitatea impune judecătorilor o „atitudine psihologică de indiferență inițială” în ceea ce privește cauzele, care să le permită acestora să fie (și să pară) echidistanți față de părți [47]. În sens mai larg, am afirma că imparțialitatea presupune ca judecătorii să nu aibă niciun interes personal, să nu dea dovadă de părtinire sau de prejudecăți în litigiile pe care le soluționează, tratând toate părțile în mod egal și echitabil. Aceste principii sunt reflectate în adagiul latin menționat în introducerea prezentelor concluzii, *nemo iudex in causa sua* – care a fost menționat atât într-o serie de concluzii ale avocaților generali [48], cât și de Curtea EDO [49].

66. Considerăm că este evident că, într-o cauză în care probleme legate de independența unui anumit judecător sunt examinate de un complet de judecată, membrii completului respectiv nu pot fi ei înșiși afectați de aceleași probleme. Aceasta înseamnă că, în cazul în care independența unui judecător este pusă sub semnul întrebării ca urmare a unei proceduri de numire pretins nelegale, judecătorii care examinează cauza nu pot fi numiți prin aceeași procedură (sau printr-o procedură echivalentă).

[42] A se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2023, Comisia/Polonia (Independența și viața privată a judecătorilor) (C-204/21, EU:C:2023:442, punctul 69 și jurisprudența citată).

[43] A se vedea în acest sens Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 36 și jurisprudența citată).

[44] A se vedea, de exemplu, Hotărârea din 5 iunie 2023, Comisia/Polonia (Independența și viața privată a judecătorilor) (C-204/21, EU:C:2023:442, punctul 71).

[45] A se vedea recent Hotărârea din 19 decembrie 2024, Vivacom Bulgaria (C-369/23, EU:C:2024:1043, punctul 30 și jurisprudența citată).

[46] *Ibidem*, punctul 31 și jurisprudența citată.

[47] C-17/00, EU:C:2001:366, punctul 93, cu trimitere la doctrina juristului P. Calamandrei.

[48] A se vedea în special Concluziile avocatului general Hogan prezentate în cauza Banco de Santander (C-274/14, EU:C:2019:802, punctul 31), Concluziile avocatului general Bobek prezentate în cauza Adler Real Estate ș.a. (C-546/18, EU:C:2021:219, punctul 64), Concluziile avocatului general Tanchev prezentate în cauza A.B. ș.a. (Numirea judecătorilor la Curtea Supremă – Căi de atac) (C-824/18, EU:C:2020:1053, punctul 134) și Concluziile avocatei generale Ćapeta prezentate în cauza Vivacom Bulgaria (C-369/23, EU:C:2024:612, punctul 28).

[49] A se vedea în special Curtea EDO, Hotărârea din 23 noiembrie 2023, Wałęsa împotriva Poloniei (CE:ECHR:2023:1123JUD005084921, § 180).

67. În caz contrar, nu pot fi – sau, cel puțin, nu pot apărea ca fiind – indiferenți față de aspectele juridice în discuție, întrucât s-ar pronunța asupra unei chestiuni care îi afectează în mod direct. Propriul lor statut de judecători independenți ar putea, de fapt, să fie pus sub semnul întrebării dacă ar trebui să examineze problemele invocate de o parte. În consecință, majoritatea justițiabililor ar fi probabil de părere că acești judecători au un interes personal în rezultatul procedurii și, ca atare, nu pot fi pe deplin imparțiali.

68. Prin urmare, în opinia noastră, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 19 alineatul (1) TUE coroborat cu articolul 47 din cartă trebuie interpretat în sensul că, atunci când independența sau imparțialitatea unui judecător este examinată de un complet de judecată, pentru motivul unei proceduri de numire pretins nelegale, judecătorii care examinează cauza nu trebuie să fi fost numiți prin aceeași procedură sau printr-o procedură echivalentă.

3. A treia întrebare

69. Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 19 alineatul (1) TUE, citit în lumina articolului 47 din cartă, trebuie interpretat în sensul că o instanță națională care examinează independența anumitor judecători este obligată să nu includă în completul de judecată care realizează examinarea respectivă judecători care ar putea să nu fie imparțiali sau ar putea părea că nu sunt imparțiali și, în cazul unui răspuns afirmativ, ce măsuri trebuie luate pentru a asigura acest lucru.

70. Astfel cum a afirmat în mod constant Curtea, articolul 19 alineatul (1) TUE, interpretat în lumina articolului 47 din cartă, are efect direct [50].

71. În consecință, în cazul în care o reglementare sau o practică națională nu este conformă cu cerințele enunțate la articolul 19 alineatul (1) TUE și la articolului 47 din cartă, instanța de trimitere este obligată să facă tot ce este posibil pentru a elimina incompatibilitatea astfel încât să asigure efectul deplin al cerințelor dreptului Uniunii în cauza cu care este sesizată, garantând astfel dreptul la un proces echitabil al persoanelor vizate [51].

72. Măsura specifică pe care instanța de trimitere ar putea (sau ar trebui) să o adopte efectiv în speță depinde în principal de dreptul național. Astfel, în lipsa unei armonizări a procedurilor naționale, revine ordinii juridice interne a fiecărui stat membru, în virtutea principiului autonomiei procedurale, atribuția de a desemna instanțele competente și de a prevedea modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor destinate să asigure protecția drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii. Acest lucru este valabil cu condiția ca respectivele norme naționale să nu fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare de natură internă (principiul echivalenței) și să nu facă imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de dreptul Uniunii (principiul efectivității) [52].

73. Prin urmare, în cazul în care instanța de trimitere ar constata că aplicarea reglementării naționale relevante – în forma sa actuală sau pur și simplu astfel cum este interpretată în prezent – ar conduce la o încălcare a dreptului justițiabilului la o cale de atac efectivă și la un proces echitabil, această instanță ar putea interpreta normele naționale în conformitate cu dreptul

[50] A se vedea de exemplu Hotărârea din 5 iunie 2023, Comisia/Polonia (Independența și viața privată a judecătorilor) (C-204/21, EU:C:2023:442, punctul 78 și jurisprudența citată).

[51] *Ibidem*, punctul 228 și jurisprudența citată.

[52] A se vedea recent Hotărârea din 3 aprilie 2025, Kypriaki Dimokratia (C-283/24, EU:C:2025:236, punctul 37 și jurisprudența citată).

Uniunii [53] sau, dacă este cazul, ar putea lăsa neaplicate dispozițiile naționale în cauză [54], în vederea excluderii judecătorilor care sunt sau pot părea că sunt lipsiți de imparțialitatea necesară în cauza respectivă.

74. Aceasta ar putea însemna, de exemplu, că cererea în discuție în litigiul principal ar fi judecată de un complet format dintr-un număr mai mic de judecători sau că, în urma unei noi trageri la sorți, alți judecători ar putea fi selectați pentru a completa completul de cinci judecători. Există, desigur, alte măsuri care ar putea fi avute în vedere. În principiu, nu există nicio măsură specifică impusă de dreptul Uniunii, cu condiția ca măsura prevăzută de dreptul național să garanteze efectivitatea principiilor care decurg din articolul 19 alineatul (1) TUE și din articolul 47 din cartă.

75. Astfel cum s-a menționat la punctele 24, 38 și 43 de mai sus, par să existe principii generale și norme de drept național care pot suplini eventualul vid juridic creat de lipsa unor norme specifice în Legea privind Curtea Supremă, pentru a aborda situații precum cea în discuție în litigiul principal.

76. Având în vedere cele de mai sus, în opinia noastră, trebuie să se răspundă la cea de a treia întrebare că articolul 19 alineatul (1) TUE coroborat cu articolul 47 din cartă trebuie interpretat în sensul că judecătorii care sunt sau pot părea că sunt lipsiți de imparțialitatea necesară pentru a examina o cauză privind independența judecătorilor ar trebui să fie excluși din completul de judecată care soluționează cauza. Revine ordinii juridice interne a statului membru în cauză sarcina de a stabili norme procedurale detaliate pentru a se asigura că o astfel de cauză este judecată de un complet care respectă cerințele care decurg din dreptul fundamental la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil.

V. Concluzie

77. În concluzie, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia) după cum urmează:

Articolul 19 alineatul (1) TUE, citit în lumina articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene,

trebuie interpretat în sensul că:

1) Împrejurările numirii unui judecător pot indica în sine neîndeplinirea de către acesta a cerințelor de independență și imparțialitate în cazul în care implică o neregularitate de asemenea natură și gravitate încât dă naștere unei îndoieli legitime în percepția justițiabililor în ceea ce privește independența și imparțialitatea judecătorului în cauză.

[53] În această privință, Curtea a statuat în mod constant că obligația de interpretare conformă impune instanțelor naționale, inclusiv celor care statuează în ultimă instanță, să modifice, dacă este cazul, o jurisprudență națională consacrată dacă aceasta se întemeiază pe o interpretare a dreptului intern incompatibilă cu obiectivele dreptului Uniunii. Prin urmare, o instanță națională nu poate printre altele să considere în mod valabil că se găsește în imposibilitatea de a interpreta o dispoziție națională în conformitate cu dreptul Uniunii pentru simplul motiv că această dispoziție a fost interpretată constant într-un sens care nu este compatibil cu dreptul menționat. A se vedea în acest sens Hotărârea din 30 aprilie 2025, CT (C-370/24, EU:C:2025:300, punctele 44 și 45 și jurisprudența citată).

[54] A se vedea, cu trimiteri suplimentare, Hotărârea din 24 iunie 2019, Popławski (C-573/17, EU:C:2019:530, punctul 58).

2) Atunci când independența sau imparțialitatea unui judecător este examinată de un complet de judecată, pentru motivul unei proceduri de numire pretins nelegale, judecătorii care examinează cauza nu trebuie să fi fost numiți prin aceeași procedură sau printr-o procedură echivalentă.

3) Judecătorii care sunt sau pot părea că sunt lipsiți de imparțialitatea necesară pentru a examina o cauză privind independența judecătorilor ar trebui să fie excluși din completul de judecată care soluționează cauza. Revine ordinii juridice interne a statului membru în cauză sarcina de a stabili norme procedurale detaliate pentru a se asigura că o astfel de cauză este judecată de un complet care respectă cerințele care decurg din dreptul fundamental la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil.